

HRVATSKI *glasnik*

XXXIV. godina, 5. broj

1. veljače 2024.

cijena 300 Ft

FOTO: STIPAN BALATINAC

6. stranica

Mirna reintegracija i pravo na dom

9. stranica

U Hrvatskom Židanu

11. stranica

U keresturskom vrtiću

14. stranica

Surova statistika, žalosna stvarnost

Odavno je tradicija da se vjernici posljednjeg dana građanske godine, 31. prosinca, na Silvestrovo ili na Staru godinu, okupljaju u župnoj crkvi na misi zahvalnici kako bi zahvalili Bogu. Tako je krajem prošle godine bilo i u Santovu, kad je župnik Imre Polyák podsjetio na najvažnija događanja iz vjerskog života u 2023. godini. Podnio je financijsko izvješće župe i iznio najvažnije statističke podatke. Nažalost, financije su kao i statistički podatci iz godine u godinu sve porazniji. Zanimljivost je iz statističkih podataka dvonaacionalne župne zajednice, koju ravnopravno čine hrvatska i mađarska zajednica, da se posebno navode i narodnosni podatci – krštenja, prve pričesti, krizme, vjenčanja i ukopi. U nekadašnjem naselju s dvotrećinskom hrvatskom većinom, kako je bilo krajem 19. i početkom 20. stoljeća, danas obitava dvjestotinjak pripadnika hrvatske narodnosti odnosno Hrvata. To je tek desetak posto ukupnog stanovništva. To se svakako odražava i u vjerskom životu. Iako se od 1897. vjerski život odvija ravnopravno – s naizmjeničnim hrvatskim i mađarskim crkvenim godinama, crkvenim tjednima, s posebnim nedjeljnim hrvatskim i mađarskim misama – hrvatska je zajednica brojčano sve slabija i manja. Jedva ima krštenja i vjenčanja, pogotovo hrvatskih, a nešto je više ukopa. Stanovništvo je sve starije, a mladi sve više napuštaju svoje rodno selo odlazeći u druge sredine na školovanje, a odlaze i trbuhom za kruhom.

Prema prošlogodišnjoj statistici u Santovu je bilo osam krštenja (četvero muške i četvero ženske djece), po narodnosti svi Mađari. Bila su i tri vjenčanja (dva mađarska i jedno hrvatsko). Prvopričesnika je bilo pet (jedno muško dijete i četiri djevojčice), po narodnosti svi Mađari. Krizmu je primilo 23 santovačkih mladih (12 mladića i 11 djevojaka), po narodnosti 17 Mađara i šest Hrvata. Prema katoličkom obredu bilo je 27 pogreba (13 muškaraca i 14 žena), po narodnosti 17 Mađara, sedam Hrvata, dva Nijemca i jedan Rom. Sakramente je primilo svega njih šestoro.

Nakon iznošenja najvažnijih događanja iz prošle godine i planova za 2024. godinu župnik Imre Polyák zahvalio je svima koji su na bilo koji način pomagali župi i vjerskoj zajednici tijekom godine te zaželio svima sretnu i blagoslovljenu novu godinu. Negativna statistika potiče nas na razmišljanje, ali i promišljanje o našoj budućnosti.

S. B.

GLASNIKOV TJEDAN

„Ova maškaranja prihvaćena su od svih stanovnika spomenutih gradova i gradskih otaca kao važna turistička događanja.”

Buše i maškare. Dva pokladna običaja koja se povezuju s Hrvatima u Mađarskoj – jedan sa šokačkim Hrvatima u Mohaču, drugi s bunjevačkim Hrvatima u Baji. Povezuju se jer su mohačke buše davno prerasle gradske okvire ili, bolje rečeno, okvire šokačkih četvrti ili, u gradu kad se početkom stoljeća njima još šetala još pokoja hrabra buša jer su bile zabranjivane. Maškare je ponovno prigrlio grad Baja (2019. godine) i one su istaknuta godišnja gradska priredba u posljednje tri godine. Još su bile žive i 70-ih godina 20. stoljeća, svjedoče fotografije bajskog muzeja.

Ove godine mohačka pokladna kavalkada počinje kao i uvijek na pokladni četvrtak i završava na pokladni utorak. Grad živi za to. Ali ne samo grad. Tko nema, kupuje bundu, obuču i masku, zvučice i ostale rekvizite ili ih izrađuje, kako to i radi prava buša. A i lijepe buše ulažu truda kako bi što bolje izgledale. Uz Mohačane i Baranjce u grad se slijevaju rijeke ljudi – onih koji se oblače u buše i znatjeljnici sa svih strana države, pa i preko granica. Svi napučuju gradske ulice i trgove, Vadu i obale Dunava posljednje nedjelje poklada. I Bajci su se raširili na nekoliko dana. Posljednji vikend poklada u znaku je brojnih događanja, a pokladna subota rezervirana je za zabavu na ulicama i glavnom gradskom trgu te pokladnu povorku shodno tradiciji predvode četiri glavne figure: medvjed kojeg vodi Bosanac, botoš (*botos*) i dida (*didák*). Zašto Bosanac? Priča kazuje da su nekad upravo Romi iz Bosne igrali ples koji se zove medvjede kolo. Bosanci i botoš sa štapom predstavljaju proljeće i nemilice tuku zimu (didu i medvjeda). A tu su i vještice u bijelom. I bušama i maškarama glavni je zadatak otjerati zimu i pokopati poklade. Oni kreću od bajske čitaonice koju su sagradili bunjevački Hrvati u Baji.

Ova maškaranja prihvaćena su od svih stanovnika spomenutih gradova i gradskih otaca kao važna turistička događanja. Tako

u Mohaču na više od 30 mjesta i pozornica uz bezbrojne popratne programe brojne posjetitelje ove godine očekuje i oko 1500 obučenih buša. Šest dana *raspašoja*. Doma-lo su svi programi, njih stotinjak, besplatni za sve posjetitelje. Iz godine u godinu sve je više buša i posjetitelja. Za povorku malih maškara na pokladni četvrtak već je godinama zadužena Čitaonica mohačkih Šokaca i njezina mala folklorna skupina, koja s povorkom kreće od čitaonice do glavnog gradskog trga. I pokladni je ponedjeljak šokački jer se buše šetaju po nekadašnjoj šokačkoj četvrti, Trgu kolo, hodaju od kuće do kuće. Mohačani kažu: „Ako želiš doživjeti mohačke poklade, dođi u Mohač u pokladni utorak.” Ovih su dana južnoslavenske plesničice na sve strane u gradu. Spomenimo kako je među programima mohačkog muzeja predstavljanje fotomonografije *Baranyai horvát népviseletek – Mohácsi sokácok*. Knjiga će se predstaviti i u Baji u Bačkom kulturnom centru, tako i dvojezična knjiga *Kratka povijest Hrvata u Mađarskoj* uz još dvije knjige: *Horvátország a 7. századtól napjainkig* i *A Horvát Szóbor története*. O povijesti bajskih Maškara predavanje na mađarskom jeziku u istom centru održat će Dinko Šokčević. Stipa Bubreg iz Mohača već je održao predavanje na mađarskom jeziku o mohačkim bušama – kako se trebaju vladati te kako bi trebale izgledati strašne i lipe buše, šokačke divojke, jankele i svi ostali. A tko to bolje zna od pravog Šokca, predsjednika Čitaonice mohačkih Šokaca? Jer se mohačke buše od 2009. godine nalaze na UNESCO-ovu popisu nematerijalne kulturne baštine kojoj prijete uništenje ili nestanak. Taj popis obuhvaća običaje, znanja i vještine koji su dio kulturne baštine neke skupine ili zajednice. A ovaj su drevni običaj Hrvati donijeli i očuvali u Mohaču tijekom više od tri stoljeća.

Branka Pavić Blažetin

HRVATSKI *glasnik*

**Čitajte i širite Hrvatski glasnik,
tjednik Hrvata u Mađarskoj!**

Posljednja Skupština HDS-a u 2023. godini

U prostorijama Neprofitnog poduzeća „Croatica“ 9. prosinca 2023. održana je redovita sjednica Skupštine Hrvatske državne samouprave.

Na dnevnom redu Skupštine planirano je 15 točaka: 1.) Izvješće predsjednika o radu između dvaju zasjedanja Skupštine, izvješće o izvršenju odluka kojima je rok istekao, izvješće o odlukama za koje je bio ovlašten predsjednik; 2.) Rebalans proračuna Hrvatske državne samouprave, ureda i institucija za 2023. godinu; 3.) Usvajanje Odluke o održavanju kreditnog limita radi osiguranja likvidnosti Hrvatske državne samouprave; 4.) Usvajanje Plana rada Hrvatske državne samouprave za 2024. godinu; 5.) Usvajanje Plana unutarnje kontrole za 2024. godinu; 6.) Usvajanje Umjetničkog programa Hrvatskog kazališta Pečuh n. d. o. o. za 2024. godinu; 7.) Donošenje Odluke o sklapanju ugovora revizora Hrvatske državne samouprave; 8.) Donošenje Odluke o sklapanju ugovora revizora „Croatica“ n. d. o. o.; 9.) Donošenje Odluke o zahtjevu za smanjenje odobrenog broja zaposlenih u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi i učeničkom domu „Santovo“; 10.) Donošenje Odluke o zahtjevu za smanjenje odobrenog broja zaposlenih u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava Krleže; 11.) Donošenje Odluke o zahtjevu za smanjenje odobrenog broja zaposlenih u Hrvatskom vrtiću i osnovnoj školi „Mate Meršić Miloradić“; 12.) Sklapanje Ugovora o suradnji s bolnicom Bačko-kiškunske županije o izvršenju poslova Službe za školsku medicinu; 13.) Usvajanje Odluke o imenovanju ravnatelja Kulturnog centra bačkih Hrvata; 14.) Usvajanje odluke o imenovanju ravnatelja Hrvatskog kazališta Pečuh n. d. o. o.; 15.) Razno.

Sjednicu je vodio predsjednik Skupštine HDS-a Ivan Guban

Hrvatskog kazališta Pečuh n. d. o. o. za 2024. godinu) odgođena je za sljedeću sjednicu, što je potkrijepljeno time da se ne može glasati o umjetničkom programu kazališta prije prihvaćanja godišnjeg proračuna tog kazališta. Na dnevni je red dodan prijedlog Franje Pajrića o Izmjenama Osnivačkog dokumenta Zbirke sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj. Nakon što je izglasana ovjeroviteljica zapisnika Lilla Trubić, predsjednik HDS-a Ivan Guban započeo je svoje izvješće u kojem je ponajprije zahvalio svima koji su pomogli u organizaciji i bili prisutni na Danu Hrvata u Velikoj Kaniži. U predsjednikovu izvješću koje su članovi Skupštine dobili unaprijed u pismenom obliku stajao je niz važnih događanja iz 2023. godine – Državno hodočašće Hrvata u Mađarskoj, Memorijalni košarkaški turnir „Dražen Petrović“ u HOŠIG-u, Susret

u vezi s točkama koje se odnose na školstvo – 9., 10. i 11. – odobrene su odluke o zahtjevu za smanjenje odobrenog broja zaposlenih u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi i učeničkom domu „Santovo“ i u Hrvatskom vrtiću i osnovnoj školi „Mate Meršić Miloradić“. Donošenje odluke o zahtjevu za smanjenje odobrenog broja zaposlenih u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava Krleže je odgođeno. Temu je zaokružio predsjednik HDS-a Ivan Guban: „U siječnju će Odbor pozvati sve ravnateljice na sastanak ili osobno otići u sve škole i raspravljati o satnici za sljedeću školsku godinu.“

Prihvaćen je rebalans proračuna Hrvatske državne samouprave, ureda i institucija za 2023. godinu s prihodima i rashodima od 2 993 224 513 Ft. Usvojena je Odluka o održavanju kreditnog limita radi osiguranja likvidnosti Hrvatske državne samouprave, Odluka o Planu rada Hrvatske državne samouprave za 2024. godinu i Odluka o Planu unutarnje kontrole za 2024. godinu. Donesena je Odluka o sklapanju ugovora revizora „Croatica“ d. o. o. i revizora Hrvatske državne samouprave. Donesena je Odluka o sklapanju ugovora o suradnji s bolnicom Bačko-kiškunske županije o izvršenju poslova Službe za školsku medicinu. Na trećoj Skupštini zaredom i ovog puta ponovno na dnevnom redu bilo je glasanje o Izmjenama Osnivačkog dokumenta Zbirke sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj, ali za to nije dobivena potrebna većina glasova. Od 20 nazočnih zastupnika 11 je bilo za, 4 protiv i 5 suzdržano. Planirani je datum sljedeće Skupštine 10. veljače 2024. godine.

Kršul

Dio zastupnika

Pošto je utvrđen kvorum, budući da se odazvalo 20 zastupnika, Skupština je prihvatila prijedlog dnevnog reda (naznačenog u pozivnici) s jednom izmjenom i jednom dopunom. Naime, na prijedlog Odbora za kulturu 6. točka (Usvajanje Umjetničkog programa

Hrvate izvan RH u Subotici, Državna kulturna turneja u Salanti, Susret s članovima Odbora za nacionalne manjine Grada Zagreba, Dan Hrvata u Velikoj Kaniži, Forum Hrvatske manjine u Matici iseljenika, Obilježavanje 30. obljetnice osnutka i samostalnosti HOŠIG-a.

U CROATICI PREDSTAVLJEN „HRVATSKI KALENDAR 2024.“

Neprofitno poduzeće za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica“ u svojem sjedištu u Budimpešti 13. prosinca organiziralo je predstavljanje godišnjaka Hrvata u Mađarskoj „Hrvatski kalendar 2024.“

Čarna Kršul, Timea Šakan-Škrilin i Branka Pavić Blažetin

„Hrvatski kalendar 2024.“ najtiražnije je godišnje izdanje u nakladničkoj produkciji Hrvata u Mađarskoj i najtiražnije izdanje poduzeća „Croatica“. Tiska se u velikoj nakladi i, kako reče njegova urednica Branka Pavić Blažetin, sve uz moto „Hrvatski kalendar 2024. u svaki hrvatski dom“. Večer je moderirala i razgovor s urednicom vodila novinarka Čarna Kršul, a nazočne je pozdravila ravnateljica Croatice Timea Šakan-Škrilin.

„Trudili smo se ponuditi puno zanimljivog štiva za sve ukuse i uzraste, za svakoga ponešto. Nije bitno gdje ste na liniji od

Gradišća do Bačke pa gore do Budimpešte. Kalendar nismo koncipirali tako da biste se u njemu tražili na fotografijama, nego kako biste se prepoznali u porukama koje donosimo. U kalendariju, politici i društvu, vjeri, ljudima i krajevima, spomenu, u djeci i mladima, u hrvatskim knjigama, u pričama s vrha pera, u povijesti i u priči s fotografijom. Na dvjesto stranica mogli smo vam i znali ponuditi ovo što čitate. U nadi kako ćete se družiti s ovom knjigom tijekom cijele godine, a i u nadolazećim godinama i desetljećima. Jer nije ona za jedan dan, jedan tren,

HRVATSKI
KALENDAR 2024.

ona je još jedan duboki trag hrvatske baštine u Mađarskoj, trag u vremenu, trag onima koji će u nadolazećim godinama tragati za tom baštinom i živjeti s njom“, rekla je urednica Branka Pavić Blažetin.

S Hrvatskim kalendarom 2024.

Nakon predstavljanja Hrvatskog kalendara 2024. slijedio je „Predbožićni mini koncert“ uz sudjelovanje glumca Stipana Đurića i pijanista Valéra Hegedúsa.

Hrvatski glasnik

Stipendije Rotary Cluba

Svake godine u prosincu Rotary Club Pečuh svakog adventskog dana otvara jedan Rotary prozor i novčanom stipendijom nagrađuje jednog učenika neke pečuške škole. To ostvaruje u suradnji sa svojim brojnim partnerima i prijateljima, a jedan je od njih i Rotary klub Osijek, koji već godinama osigurava jednokratnu novčanu stipendiju za jednog učenika koji pohađa Hrvatsku gimnaziju Miroslava Krležu u Pečuhu. U sklopu programa koji je priređen 20. prosinca 2023. godine i koji su izveli učenici Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krleža“ nagrada i božićni dar Rotary kluba Osijek u iznosu od 150 000 Ft uručena je učeniku Józsefu Somköviju, rekla je za Hrvatski glasnik blagajnica Rotary Cluba Pečuh Ibolya Szaszko.

Dar je uručio član Rotary kluba Osijek Josip Šimić u društvu tajnika Rotary Cluba Pečuh Ferenc Kékesa. Zamjenici ravnateljice Hr-

Nagrađeni učenik József Somkövi

vatske škole „Miroslav Krleža“ Grga Kovač i Rita Magyar predstavili su nagrađenog učenika i hrvatsku školu, a potom su učenici izveli prigodan adventski program.

Branka Pavić Blažetin

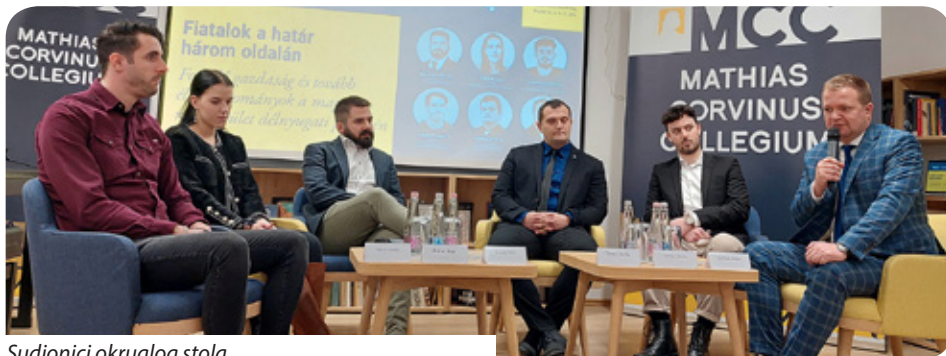
S tri strane granice

U sambotelskom centru budimpeštanskog Collegiuma „Mathias Corvinus“ u organizaciji MCC-a (sambotelskog centra) i Instituta za istraživanje mladih 10. siječnja održana je stručna konferencija i okrugli stol. Organizatori su s pozvanim gostima razgovarali o temi „Mladi s tri strane granice – Razvoj gospodarstva i održivost običaja na jugozapadnom rubu mađarskog govornog područja“.

Sudionici okruglog stola bili su Ines Ftičar, predsjednica Mađarske organizacije mladih „Muravidék“, slovenski narodnosni aktivist Martin Holecz, mladi aktivist HKD-a „Gradišće“ Marko Handler, mladi poljoprivrednik i predstavnik Demokratske zajednice Mađara Hrvatske Attila Tarnai, odvjetnik i predsjednik Županijske udruge „Vas“ Péter Balázs te istraživač Ferenc Sullivan iz Instituta za istraživanje mladih Collegiuma „Mathias Corvinus“. Razgovaralo se o problemima koji se tiču mladih pripadnika narodnosnih zajednica.

U jugozapadnom dijelu Karpatskog bazena mađarski, hrvatski i slovenski narod stoljećima žive zajedno i u miru s objiju strana granice. Istodobno, u posljednja tri desetljeća selo je bilo pogođeno i posljedica južnoslavenskog rata kao i gospodarskim teškoćama i posljedičnim iseljavanjem. Područja Slovenije i Hrvatske naseljena Mađarima među najzaostalijim su područjima u objema zemljama. Sa stajališta lokalnog prosperiteta mladih, a time i očuvanja narodnosne kulture, pitanje otvaranja novih radnih mjesta, razvoja infrastrukture i pristupa vlastitom domu od iznimne je važnosti. Govorilo se na ovom okruglom stolu o učincima programa prekogranične suradnje EU i lakšeg prelaska granica u regiji te o tome kako mađarska, hrvatska i slovenska država pomažu u učenju materinskog jezika i očuvanju nacionalnih kultura. Naravno, nije izostao ni osvrt na statističke brojke iz nedavnih popisa stanovništva i pouke koje se iz popisa mogu izvući.

Malo se govori o narodnosnoj mladeži u Mađarskoj i, kažu iz MCC-a, kako su oni nezasluženo zapostavljena tema iako se procjenjuje da oko sto tisuća mladih pripadnika 13 zakonom priznatih narodnosnih zajednica danas živi u Mađarskoj. Kako oni čuvaju i kako mogu očuvati svoj narodnosni identitet? Na sambotelskom okruglom stolu sudionici su pokušali dati odgovore na ova pitanja: Kako mlade iz malih sela potaknuti da ostanu? Kako brojčano sve manje narodnosne zajednice, što pokazuju podatci iz popisa stanovništva iz 2022. godine, mogu sačuvati svoju tradiciju? Na koji način mađarska, hrvatska i slovenska država podupiru očuvanje materinskog jezika i kulturnih vrijednosti?

Sudionici okruglog stola

Iseljavanje mladih iz seoskih sredina većinom je posljedica daljnjeg školovanja ili posla. Studenti odlaze u velike gradove i ostaju u njima ili se sele u ekonomski razvijenije regije ili države. Ali ne samo studenti nego i mladi ljudi u potrazi za što boljim poslom. Udaljavaju se iz rodnoga kraja, gube vezu sa svojom narodnosnom zajednicom, materinski jezik ne upotrebljavaju te tako i njihov identitet postupno „blijedi“.

Marko Handler naglasio je kako misli da „mlade mogu pridobiti samo mladi“ te da je iznimno važno to da narodnosne zajednice okupljaju svoje mlade naraštaje, da ih povezuju kako bi imali i stekli zajednička

iskustva povezana s materinskim jezikom, kulturom, tradicijom. Važno je da se steknu uvjeti zbog kojih će mladi ocijeniti kako im je isplativo ostatu u zajednici ili se čak i vratiti u rodni kraj.

Govornici su između ostaloga rekli kako je uz odnos sa zajednicom važno imati učitelje koji će u učenike usaditi sjeme čuvanja tradicije i materinskog jezika. Ljubav prema narodnoj glazbi i plesu. Stoga je potrebno uložiti golemu energiju u obrazovanje. Potrebno je pronaći nove mogućnosti za pošljavanja u ruralnim sredinama jer poljoprivredni poslovi nisu privlačni mladima.

BPB

BAJA – U podunavskom bačkom gradiću 10. veljače priređuju se maškare – gradska pokladna zabava prema tradiciji bunjevačkih Hrvata. Između 10 i 12 sati na glavnom gradskom trgu Svetog Trojstva održat će se obrtničke radionice. Zatim slijedi proglašenje rezultata likovnog natječaja Bačkog prosvjetnog centra „Kako ja vidim maškare“ na svečanosti koja će se održati u Bačkoj palači kulture s početkom u 12 sati. U 15 sati jedna povorka maškara polazi s Dolnjaka, od Bajske čitaonice, a druga od Osnovne umjetničke ustanove Ferenc Liszta. Povorka će se sresti na prostoru ispred Gradske kuće. Na otvorenoj pozornici od 13 sati nastupit će Tamburaški orkestar Attila Csurajja, Tamburaši „Danubie“ iz Čikuzde (Sükösd), Orkestar „Kolompos“, a od 15:10 svira Orkestar „Mišina“. U 16 sati počinje svečano otvorenje priredbe, a između 17:10 i 18:40 nastupit će KUD-ovi bačkih Hrvata. Gradska priredba ostvarit će se u suorganizaciji i uz supotpuru Hrvatske samouprave Baje, Kulturnog centra bačkih Hrvata i Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije.

Veliko prelo u Baji

Središnja pokladna zabava bačkih Hrvata

U suorganizaciji Hrvatske samouprave grada Baje i Kulturnog centra bačkih Hrvata 20. veljače priređeno je bajsko Veliko prelo. U prostorijama bajskog Hotela „Dunav“ okupio se velik broj uzvanika te bačkih Hrvata iz Baje i okolice, a bilo je i gostiju iz Budimpešte, Pečuha te drugih naselja.

Kao i svake godine, prelo je otvoreno bunjevačkom himnom, najpoznatijom preljskom pjesmom – „Kolo igra, tamburica svira“. Nju su izveli članovi KUD-a „Bunjevačka zlatna grana“ u pratnji Orkestra „Čabar“.

Nakon uvodne pjesme predsjednica Hrvatske samouprave Baje Angela Šokac Marković srdačno je pozdravila okupljene, među njima generalnog konzula RH Dragu Horvata, parlamentarnog glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozu Solgu, predsjednika HDS-a Ivana Gugana, gradonačelnicu Baje Kláru Nyirati, predsjednika Saveza Hrvata u Mađarskoj Josu Ostrogonca, predsjednika Hrvatske

Nazočili su brojni uzvanici

KUD „Bunjevačka zlatna grana“

Nazočne su pozdravili generalni konzul RH Drago Horvat i predsjednica Hrvatske samouprave Baje Angela Šokac Marković

samouprave Bačko-kiškunske županije Josu Šibalina kao i goste iz Požege i Subotice. Kako je uz ostalo naglasila, nije to prelo samo bačkih Hrvata jer su došli i gosti iz Budimpešte, Pečuha te iz okolnih naselja: Kačmara, Gare, Kalače, Santova i drugih. Posebno je pozdravila tamburaški orkestar bajske Osnovne umjetničke škole „Danubia“ i članove KUD-a „Bunjevačka zlatna grana“, Orkestar „Čabar“ i osječki TS „Ravnica“.

Nazočnima se prigodnim riječima obratio i generalni konzul RH u Mađarskoj Drago Horvat, naglasivši kako je grana bačkih i bunjevačkih Hrvata velika jer obitava u trima državama – u Mađarskoj, Hrvatskoj i Srbiji.

Nazočnima se obratila i bajaska gradonačelnica Klára Nyirati zahvalivši Hrvatskoj samoupravi Baje na obogaćivanju kulturnoga života grada.

Zajedničko veliko bačko kolo

Uslijedio je prigodni kulturni program uz Orkestar „Danubia“ te uz tradicionalne plesove i pjesme bunjevačkih Hrvata u izvedbi KUD-a „Bunjevačka zlatna grana“ u pratnji Orkestra „Čabar“. Za dobro raspoloženje

u nastavku večeri pobrinuli su se Orkestar „Čabar“ i Tamburaški sastav „Ravnica“. Uz pjesmu i ples zabava je u dobrom raspoloženju potrajala do sitnih sati.

S. B.

KRLEŽIN BAL S NARAMKOM

Roditeljska zajednica Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krleža“ 9. prosinca u školskoj auli priredila je dobrotvorni bal s naramkom. Uz cijenu ulaznice od 5000 Ft mogla se kupiti i sponzorska karta u vrijednosti od 2000 Ft isključivo u pretprodaji. Za vrijeme bala, koji je trajao do 2 sata poslije ponoći, radio je bife roditeljske zajednice, a goste je zabavljao mohački Orkestar „Planina“. Prodane su 122 karte uz 35 karata potpore i, po ocjeni predsjednice Roditeljske zajednice, zatvoren je još jedan uspješan bal.

Bal je otvorila doravnateljica Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krleža“ Rita Magyar pozdravivši nazočne „roditelje, kolege, sadašnje ili bivše učenike ili prijatelje naše ustanove“. Dodala je kako sve koji su se odazvali balu povezuje zajednički cilj: podupiranje školskih programa u korist učenika. Obavijestila je nazočne kako je s djelovanjem počela udruga pod imenom „Miroszosok Kulturális Egyesülete“, pa će tako i sav prihod od bala preko udruge služiti ostvarenju zajedničkih ciljeva. Istaknula je na što se koristi prihod s bala – učenicima se osigurava što više doživljaja s kojima im se može obogatiti školski život,

Program KUD-a „Tanac“

Orkestar „Planina“

a to su: izleti, natjecanja, posjeti kazalištu, koncertima i izložbama s posebnim naglaskom na hrvatskim sadržajima i u matičnoj domovini i u regiji.

Doravnateljica Magyar iskoristila je priliku i posebno zahvalila predsjednici Roditeljske zajednice Eriki Temesi na trudu i pomoći oko utemeljenja i registracije spomenute udruge te joj uručila zahvalnicu. Zahvalila je i svim članovima Roditeljske zajednice na organizaciji priredbe, trudu, na satima koje su žrtvovali kako bi ukasili školu i okitili aulu, pripremili bife, donijeli potrebnu opremu. Zahvalila je unaprijed i na pospremanju koje slijedi nakon bala.

Zahvalila je i roditeljima na ponudjenim poklonima za tombolu i za podupira-

Prodavala se tombola

nje već tradicionalnih programa. Istaknula je posljednji završeni projekt, a to su police koje su zahvaljujući dobroj volji Roditeljske zajednice izrađene za školsku knjižnicu. Tako su se mogle staviti i najnovije

dječje knjige za najmlađe, od kojih mnogi jako rado posjećuju knjižnicu.

Potom je predsjednik Hrvatske samouprave Pečuha Stjepan Blažetin predao doravnateljici Magyar, odnosno školi, projektor u vrijednosti od 200 000 Ft. Projektor je kupljen u dogovoru s vodstvom škole od prihoda od prodaje tombole koji je ostvaren na prošlogodišnjem Hrvatskom balu u Pečuhu u organizaciji Hrvatske samouprave Pečuha. Pozvao je sve na Hrvatski bal u Pečuhu 2. veljače 2024. godine. Stjepan Blažetin naglasio je kako pečuška hrvatska samouprava kontinuirano iz svojeg godišnjeg proračuna pomaže radu škole. Godine 2023. uplatila je 500 000 Ft u Zakladu za hrvatsko školstvo u Pečuhu i dodijelila šest srednjoškolskih stipendija učenicima Hrvatske gimnazije „Miroslav Krleža“ (ukupne vrijednosti 600 000 Ft), pa je tako potpora školi iz proračuna Hrvatske samouprave Pečuha u 2023. godini bila 1 100 000 Ft.

Hrvatska samouprava Pečuha i ove je godine pokrila troškove glavne nagrade na tomboli. Riječ je o polupansionu s dva noćenja za dvije osobe u Pansionu „Zavičaj“ u Vlašićima, a tu nagradu osvojila je majka učenika 8. r. Eszter Megyeri. Osim toga Hrvatska samouprava Pečuha poklonila je za tombolu i četiri ulaznice za koncert Gorana Karana u Centru „Kodály“.

Branka Pavić Blažetin

Četvrti Književni kurikulum s Lukom Ostojićem

„U publici je sjedio omalen, ali iznenađujuće velik broj ljudi.“

U organizaciji Hrvatske samouprave Pečuha održan je četvrti ovogodišnji Književni kurikulum, književno druženje s predstavnicima suvremene hrvatske književnosti – od Maše Kolanović, Lare Mitrović i Krešimira Bagića do Luke Ostojića.

Književni kurikulum osmišljava, vodi, bira goste te s njima razgovara Vjekoslav Blažetin. Tako je bilo i 6. prosinca 2023. godine, na Svetog Nikolu, u Hrvatskom klubu Augusta Šenoae u Pečuhu. Voditelj Kluba Mišo Šarošac zahvalio je organizatorima, a najavljena je i serija novih književnih kurikula. Slijedio je jednoipolsatni razgovor s Lukom Ostojićem, autorom knjiga „Upomoć, pročitali smo knjigu! Klinički pojmovnik kritičkog čitanja“ i „Tišina u osinjaku“.

Bila je to nadasve nadahnutna večer tijekom koje su svi nazočni mogli doznati kako se piše, čita i izdaje književno djelo. Književni kurikulum u Pečuhu ostvaruje se uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Imali smo ekskluzivnu priliku slušati autora knjige „Tišina u osinjaku“, koja je izdana prije nešto više od mjesec dana, a kroz koju nas je temeljito proveo Vjekoslav Blažetin.

Luka Ostojić rođen je 1987. u Šibeniku, a odrastao je u Zagrebu. Sociolog je i književni komparatist. Radio je kao novinar, urednik, filmski i književni kritičar, voditelj kulturnih programa i pedagog. Bio je glavni urednik portala za književnost *Booksa.hr* i izvršni urednik dvotjednika za kulturu *Zarez*. Autor je publicističko-beletrističke knjige *Upomoć, pročitali smo knjigu! Klinički pojmovnik kritičkog čitanja* (Kulturtreger i Kurziv, 2018.), koja je ušla u uži izbor HDP-ove Nagrade „Kamov“ za najbolju knjigu godine. Kao urednik samostalno ili u suradnji potpisuje pet knjiga. Član je Hrvatskog društva filmskih kritičara. Trenutačno je zaposlen kao doktorand na znanstvenom projektu *Pamćenje (o) književnosti u svakodnevicu* na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

„Baš kao što joj se čuje iz naslova, *Tišina u osinjaku* Luke Ostojića knjiga je koja vodi na opasna, neizvjesna mjesta. Dobro došli, dakle, u komplicirane ljubavne odnose, začudne brakove i raštimane obitelji – predjele koje poznajete, ali kakve nekim čudom dosad niste vidjeli. Smjestite se što udobnije na otocima usamljenosti,

Luka Ostojić s pečuškim studentima

gdje ovijeni rojevima loših (i ponekom sretnom) vijesti žive Ostojićevi junaci na prekretnici. Ali oprez: to što iznutra diše, tvrda je, najtvrđa zbilja, tek spretno posjednuta na jaje ludila, koje samo što se ne ispili! Mladoženje će usred svadbe bježati na mističnu planinu, djevojkama će se u stan useljavati seksualizirani duh Gorana Bogdana, kućanice će tragati za afričkim princem s interneta, a srednjoškolci rekonstruirati priču o tragično preminuloj afganistanskoj djevojčici Madini Hussiny, no u svakoj će vas od ovih sjajnih priča prije ili poslije sustići Ostojićev usijani zuj, žalac koji svijet želi promijeniti nabolje. Pametna, pomaknuta, humorna i zavodljivo pitka, *Tišina u osinjaku* Luke Ostojića jedna je od najduhovitijih domaćih knjiga koje ćete pročitati, ali dobru zabavu u njoj valjat će platiti razmišljanjem, i s nešto malo jeze. Čitanjem i pitanjem: je li osinjak stvarno tih, ili samo trebamo još malo pričekati?“ Stoji tako u recenziji Zorana Pilića.

Ništa manje zanimljiv nije Luka Ostojić ni kao dr. Ostojić. Ovaj književni kritičar pisao je na portalu *booksa.hr* i potpisivao se kao dr. Ostojić te je svojim tekstovima čitatelje liječio od fatalnih posljedica književnosti. Ti se tekstovi čitaju i u knjizi „Upomoć, pročitali smo knjigu! Klinički pojmovnik kritičkog čitanja“.

Branka Pavić Blažetin

TRENUTAK ZA PJESMU

Soba miriše na snijeg

ja te govorim nježno
blaga blaga
kao drvo koje zaboli list

kamo je glas tvoj pobjegao
zar sklopljena je cvjetna knjiga
zar ti koja si od tih stihova
imala glinenu rečenicu i dom
prekrižiš je pa zaboraviš

istrčiš na ulicu

soba miriše na snijeg
njegova sljepoća dopire
do televizijskog tornja
ispod kojega glačaš kravate
i ružne vijesti

na ekranu stalno prepoznajem
tvoju šutnju i ples
ti si izvan

ni slika ni riječ
kao zmijska košuljica

ljudi su cvijeće imena i korake
po poljima rasuli
zar u njima raste tvoj glas

Krešimir Bagić

Svečano otvorenje izložbe „MIRNA REINTEGRACIJA I PRAVO NA DOM” u Croatici

U povodu 32. obljetnice Dana međunarodnog priznanja Republike Hrvatske i 26. obljetnice mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja 15. siječnja u Neprofitnom poduzeću za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica” svečano je otvorena izložba „Mirna reintegracija i pravo na dom”.

Nakon glazbenog uvoda Ženskog pjevačkog zbora „August Šenoa” iz Pečuha velik broj okupljenih pozdravila je ravnateljica Croatice Timea Šakan-Škrilin. Ravnateljica je na hrvatskom i engleskom jeziku najavila izložbu koja prema njezinim riječima „predstavlja duboko ukorijenjenu priču o povratku i zajedništvu” te je istaknula velik utjecaj međunarodnog priznanja RH na zajednicu Hrvata u Mađarskoj. Uslijedio je pozdravni govor predsjednika HDS-a Ivana Gugana, koji je između ostaloga izjavio da se nada da će biti prilike da učenici HOŠIG-a obidu ovu izložbu, da pogledaju kako je izborna samostalna Hrvatska.

Predsjednik Zajednice povratnika Osječko-baranjske županije Branko Pek govorio je o važnosti izložbe i njezinu predstavljanju izvan hrvatskih granica te je, govoreći o reintegraciji hrvatskog Podunavlja, istaknuo: „Taj je proces počeo 15. siječnja 1996. godine, a završio 15. siječnja 1998. godine, kad je oslobođen i posljednji okupirani dio zemlje i vraćen u ustavnopravni poredak Republike Hrvatske. Izložbom smo htjeli pokazati da je i razumom moguće zaustaviti ratne sukobe, postići mir bez žrtava i prolijevanja krvi odnosno naglasiti važnu ulogu međunarodne zajednice u uspješnom procesu mirne reintegracije koja je bila jedinstvena u povijesti Ujedinjenih naroda.” S obzirom na to da su događanjima prisustvovali i strani diplomati, oba je prethodna govora prevela na engleski jezik druga tajnica veleposlanstva RH u Mađarskoj Martina Poljak. Predsjednik Pek uručio je prigodne poklone – ravnateljici Croatice veliko licitarsko srce, a veleposlaniku sliku akademskog slikara iz Belog Manastira Nevenka Letića.

Veleposlanik RH u Mađarskoj Mladen Andrić svojim je govorom službeno otvorio izložbu. Zahvalio je organizatorima izložbe na marljivu radu te istaknuo: „Nismo samo mi u Budimpešti, a prije i u Pečuhu imali priliku vidjeti ovu izložbu nego su se i drugi gradovi diljem svijeta mogli uvjeriti u to kako je to nekad bilo, a to nekad nije zbog nekad, nego zbog sutra. Proces mirne reintegracije jedini je projekt Ujedinjenih naroda koji ima sretan završetak.”

Sudionici otvaranja

Multimedijska je izložba (koja sadržava 32 panela i 99 fotografija) retrospektiva Domovinskog rata – počinje od egzodusa hrvatskih prognanika pa se nastavlja preko uloge međunarodne zajednice i mirovnih pregovora do završetka procesa, reintegracije i stvaranja preduvjeta za povratak, obnovu i razminiranje. Autori su izložbe predsjednik Zajednice povratnika Osječko-baranjske županije Branko Pek, ujedno i autor istoimenog dokumentarnog filma koji se prikazao iste večeri, te dr. sc. Ana Holjevac Tuković iz Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata.

Prisutni su mogli doznati više o izložbi i u brošurama na hrvatskom, mađarskom i engleskom jeziku u kojima su navedeni i glavni akteri uspješne reintegracije hrvatskog Podunavlja kao što su: američki

generali Jacques Paul Klein i William Walker, belgijski generali Josef Schoups i Willy Hanset, na hrvatskoj strani predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman te dužnosnici dr. Ivica Kostović, Ivan Vrkić i Vesna Škare Ožbolt.

Nakon predstavljanja izložbe i projekcije filma uslijedilo je druženje uz domjenak, a posjetitelji koji nisu mogli doći na otvorenje izložbe imali su je priliku pogledati do 18. siječnja.

Cilj je izložbe internacionalizacija kulture sjećanja te da se izložba nakon Beča, Pečuha i Budimpešte seli u Berlin i Ženevu.

Organizatori izložbe bili su Neprofitno poduzeće za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica”, Veleposlanstvo RH u Mađarskoj i Zajednica povratnika hrvatskog Podunavlja.

Kršul

U Croatici, siječanj 2024.

PÉTER HORVÁTH: „A horvátok szerepe Óbudán és a városegysítésben – Történeti szerepek, identitások és asszimiláció”

Péter Horváth

U organizaciji Hrvatske samouprave Budima – Bekašmeđera 8. prosinca u Muzeju tekstila „Goldberger” održana je javna tri-

bina samouprave i predstavljanje knjige na mađarskom jeziku *A horvátok szerepe Óbudán és a városegysítésben – Történeti szerepek, identitások és asszimiláció* (Uloga Hrvata u Starom Budimu i u ujedinjenju gradova – Povijesne uloge, identiteti i asimilacija). Javnu tribinu i događanje moderirao je predsjednik samouprave Attila Szoboszlai. Knjigu je uz autora, muzeologa i povjesničara Pétera Horvátha, predstavljao i povjesničar Dinko Šokčević.

Dinko Šokčević, ujedno i lektor spomenutog izdanja, smatra da je knjiga osobito zanimljiva te da je znao da ima Hrvata u Starom Budimu jer ih je bilo u osmansko doba, a i poslije u 18. stoljeću u svakoj budimskoj i peštanskoj gradskoj četvrti. Ipak, dok je čitao rukopis, iznenadilo ga je koliko su važnu ulogu Hrvati imali u životu Starog Budima. Ističe da mu je posebno drago da za razliku od ostalih knjiga koje govore o hrvatskim zajednicama u Budimpešti i okolici, koje ne spominju nas kao Hrvate

Dio zainteresirane publike

Budimpeštanski Hrvati s knjigom u ruci

nego kao raznorazne subetničke skupine, autor ove knjige Péter Horváth ne želi zatajiti Hrvate i njihovo ime. Ističe i Hrvatsku ulicu (Horváth utca) u blizini crkve Rana sv. Franje – nazvana je po Hrvatima, a ne po nečijem prezimenu kako mnogi misle. Prisutnima se prigodnim govorom obratio i predsjednik Hrvatske samouprave Budimpešte Stipan Đurić. Događanje je završilo uz druženje i degustaciju hrvatskih proizvoda. Svi prisutni dobili su na poklon primjerak knjige.

Kršul

Infrastrukturni razvoj Hrvatskog vrtića u Tukulji

Hrvatski vrtić u Tukulji nalazi se na novoj lokaciji. U zgradi na adresi Csépi út uskoro će započeti radovi na proširenju i modernizaciji, pa je postalo nužno preseliti dječje skupine. O promjeni govori i činjenica da je na pročelju Doma kulture postavljen natpis na hrvatskom jeziku nakon što je za 46-ero vrtićke djece ondje pronašlo privremeni dom.

Preseljenje je bilo vrlo ozbiljan zadatak za nastavnike i djelatnike koji čine „Városgondozási Csoport”. Od velike je pomoći bila i suradnja roditelja. U selidbi koja je trajala nekoliko dana

sudjelovalo je više od 20 ljudi. Do prvog tjedna nove godine sve je bilo na svojem mjestu. U preuređenom prostoru stvoreni su uvjeti za rad odgajatelja. Hrvatski vrtić postoji od 1993. godine, a trenutačno ima četiri odgajateljice od kojih dvije vode program na hrvatskom jeziku – Teodora Işpanović i Istvánné Gajárszky. Završetak preuređenja stare zgrade planiran je za listopad ove godine, nakon čega će Hrvatski vrtić na korištenje dobiti još dvije nove prostorije.

Kršul

Kazivanje stihova i proze u Hrvatskom Židanu

Još sredinom prosinca u osnovnoj školi u Hrvatskom Židanu, odnosno židanskoj podružnici kiseške Osnovne škole „József Bersek“, održano je božićno regionalno natjecanje u kazivanju stihova i proze na hrvatskom jeziku za učenike nižih razreda.

Voditeljica židanske podružnice Osnovne škole „József Bersek“ Marija Szabó (Szabó Lajosné) s ponosom ističe kako su prije osam godina upravo u predbožićnom razdoblju prvi put organizirali natjecanje za učenike nižih razreda koji pohađaju nastavu hrvatskoga jezika i narodopisa. Stoga ovo zimsko božićno kazivanje stihova od tada organiziraju svake godine s velikim uspjehom.

Sudionici natjecanja

Dodjela nagrada

zimu, došašće i Božić. Neki zbog bolesti nažalost nisu bili na natjecanju. Učenici su se natjecali u dvjema kategorijama: 1. i 2. razred te 3. i 4. razred. Okupljene su toplim riječima pozdravili peljačica škole Marija Szabó, načelnik Hrvatskog Židana Štefan Krizmanić, a potom i ravnatelj školskog okruga (Sárvári Tankerületi Központ) László Rozmán. Natjecanju je nazočila i ravnateljica Osnovne škole „József Bersek“ Éva Kovács Szabó.

Neposredno prije natjecanja učenici kiseške i židanske škole uspješno su prikazali kratak prigodni program.

Ocjenjivački sud koji su činili mjesna bilježnica dr. Anikó Dorner Fucin, ravnatelj pri-sičke Zbirke sakralne umjetnosti dr. Andrija Handler i predsjednica ocjenjivačkog suda

te umirovljena ravnateljica undanske škole Marija Fülöp-Huljev nisu imali lak posao. Djeca su se sa svojim nastavnicima dobro pripremila za natjecanje.

U kategoriji 1. i 2. razreda prvo mjesto osvojila je Dóra Mersich iz židanske škole, drugo Zsolt Gellén iz petroviške škole, a treće Dorka Farkas iz škole u Sopronhórpácsu. U kategoriji 3. i 4. razreda prvo mjesto pripalo je učenicima židanske škole Magdaléni Kovács, drugo Anni Bögöti iz škole u Petrovu Selu, a treće Dinari Bertha iz škole u Sopronhórpácsu. Ocjenjivački sud dodijelio je i dvije posebne nagrade: učenici petroviške škole Lani Harangozó i učenici škole iz Gornjeg Četara Norini Kopácsi.

Branka Pavić Blažetin • Foto: Monika Gőczi

Gostovanje Hrvatskoga kazališta u Sambotelu i Hrvatskom Židanu

S predstavom „Majstori“ nastalom u suradnji Hrvatskog kazališta Pečuh i Teatra to go Hrvatsko kazalište Pečuh 16. siječnja gostovalo je u Sambotelu i Hrvatskom Židanu. Riječ je o komediji za djecu autora Dejana Fajfera i Gorana Smoljanovića koju je režirao Goran Smoljanović, a u predstavi igraju upravo autori. Ovoga puta oduševili su učenike u sambotelu Hrvatskom vrtiću i osnovnoj školi „Mate Meršić Miloradić“ i u osnovnoj školi u Hrvatskom Židanu. Ova edukativna predstava na hrvatskom jeziku zna zarobiti pozornost malih gledatelja scenom, predmetima, mimikom i gestama čak i ako u potpunosti ne razumiju jezik na kojem glumci igraju. I djeca se interaktivno uključuju u predstavu: kad ih glumci pozivaju na igru zadajući im zadatke (brojenje do deset, prepoznavanje boja itd.). Kako pomoći glumcima instalirati semafor? U tome oni bez pomoći djece ne bi uspjeli. Predstava u Hrvatskom Židanu, kako doznaje Hrvatski glasnik, ostvarena je uz potporu Hrvatske samouprave Hrvatskog Židana.

Branka Pavić Blažetin

„Majstori“ – autori i glumci Dejan Fajfer i Goran Smoljanović

ŽUPANIJSKI DAN I JAVNA TRIBINA

Hrvatska samouprava Šomođske županije 18. prosinca 2023. u Domu kulture u Potonji organizirala je Županijski dan Hrvata 2023. U sklopu priredbe održala je i zakonski obveznu godišnju javnu tribinu (susret s biračima). „Tribini je nazočilo 127 osoba, što je lijep broj“, ocjenjuje predsjednica Hrvatske samouprave Šomođske županije Jelica Csende.

Dan je započeo svetom misom koju je u mjesnoj crkvi na hrvatskom jeziku služio martinački župnik Ilija Čuzdi, a nastavio se javnom tribinom, dodjelom odličja „Za Hrvate“ i kulturnim programom. Predsjednica Hrvatske samouprave Šomođske županije podnijela je iscrpno izvješće o radu za 2023. godinu, a birači su mogli postaviti i pitanja.

Između ostalog rekla je kako je samouprava u 2023. godini imala četiri redovne i dvije izvanredne sjednice te sjednicu s javnom tribinom. Zastupničko tijelo (sedam zastupnika) donijelo je 129 odluka. Sjednice su održane u Lukovišću, Rasinji, Potonji i Barči. Nažalost, nisu mogli organizirati tradicionalni županijski bal kao ni neke od planiranih priredbi zbog COVID-a, ali je većina planiranog uspješno provedena u suradnji Hrvatske samouprave Šomođske županije i mjesnih hrvatskih samouprava u županiji.

Nančika Gujaš (Gulyás Andrásné) i István Jankovics

Uzvanici i državno nagrađeni podravski Hrvati

Nabrojila je neke od održanih priredaba: kolinje u Martincima i Daranju, nogometni kup u Potonji i u Pečuhu, Kup podravske ribiča u Bojevu, hodočašće u Đud i u Drvljance, ljetni festival u Potonji i u Martincima, Cro-Tour – biciklijada u Podravini, Kuglanje u Barči. Uz sve to KUD-ovi iz županije u Novalji su predstavili Hrvate iz Mađarske. Hrvatska samouprava Šomođske županije ostvarila je svoje programe sredstvima iz svojeg proračuna, koji je u 2023. godini iznosio oko 13 milijuna forinti, te u suradnji s hrvatskim mjesnim samoupravama odnosno Kulturnim i sportskim centrom „Josip Gujaš Džuretin“. Prihode su činili potpora za djelatnost, potpora za zadatke, ostvareni natječaji, potpora Hrvatske državne samouprave, članarine mjesnih hrvatskih samouprava i ostatak iz 2022. godine.

Potom je predsjednica Hrvatske samouprave Šomođske županije uručila godišnju nagradu „Za Hrvate“ istaknutim pojedincima. Ove je godine samouprava nagradila Nančiku Gujaš (Gulyás Andrásné) i Istvána Jankovicsa.

Kantorici martinačke župe Nančiki Gujaš nagrada je dodijeljena za njezin društveno-politički rad. Ona već trideset godina radi kao kantorica u martinačkoj župi i, ako je potrebno, na cijelom teritoriju Šomođske županije gdje žive Hrvati. Time uvelike doprinosi vjerskom životu Hrvata u Podravini.

Pišta (István) Jankovics nagradu „Za Hrvate“ dobio je za svoj rad na području očuvanja hrvatske kulture. Na njegovu inicijativu ute-

meljeni su KUD „Podravina“ i udruga, a ima i velike zasluge za iniciranje i utemeljenje Hrvatske samouprave u Barči, čiji je zastupnik bio u više mandata.

Zatim je u potonjskom domu kulture slijedio prigodni kulturni program. Bio je to i seoski praznik, pa je načelnik Potonje Tamás Reiz među ostalima pozdravio i generalnog konzula Dragu Horvata, parlamentarnog zastupnika Lászlóa Szászfalvija, glasnogovornika u Mađarskom parlamentu Jozu Solgu te župana Šomođske županije Norberta Biróa. Organizatori su posebno čestitali nagrađenima u 2023. godini – Đusi Dudašu iz Šeljina na državnoj Nagradi za narodnosti i Irenki Gurdan-Kraner iz Potonje na nagradi koju joj je dodijelio Savez Hrvata u Mađarskoj za doprinos razvoju društvenog života Hrvata u Mađarskoj.

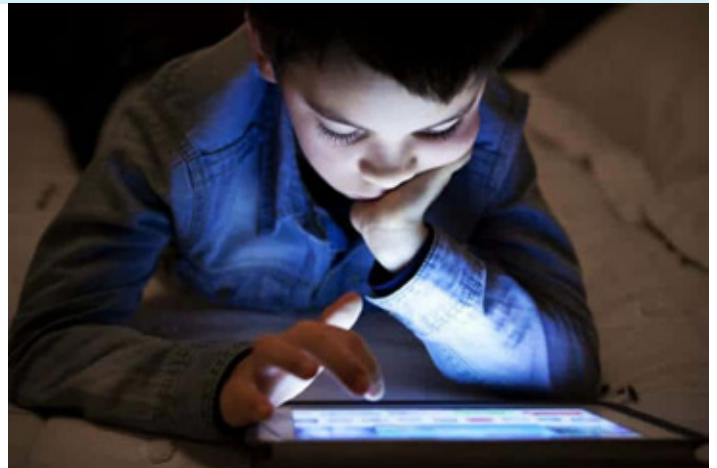
Dio nazočnih

Večer je nastavljena kulturnim programom u kojem su nastupili učenici lukoviške osnovne škole, gajdaš Andor Vegh i njegov sin te majstor narodne umjetnosti Franjo Dervar Kume, koji su prikazali stare božićne običaje, Tamburaški sastav „Misija“, solist Benjámín Erdélyi te članovi KUD-ova „Podravina“ i „Drava“.

Program je ostvaren uz potporu Ureda predsjednika Vlade, Zajednice podravske Hrvata, Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“, Saveza Hrvata u Mađarskoj, Zaklade „Zornica nova“, glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozu Solge, Mjesne samouprave Potonje i Hrvatske samouprave Potonje.

Branka Pavić Blažetin • Foto: László Szászfalvi

Mala stranica

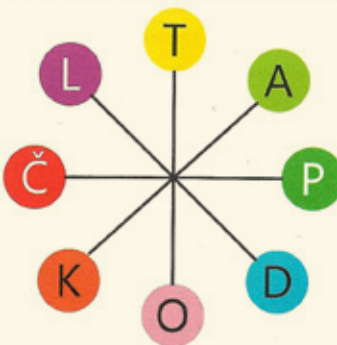
Danas ne možemo zamisliti svoj život bez interneta i svih mogućnosti koje nam on pruža. No internetom se moramo koristiti odgovorno i u tom korištenju moramo poštovati i druge ljude. Međutim, sloboda koju nam internet pruža istodobno se pretvara u opasnost ako ne pripazimo. Dan sigurnijeg interneta obilježava se diljem svijeta svake godine drugog utorka u veljači. Cilj je što sigurnije i odgovornije koristiti se internetom (računalima i mobitelima), osobito među djecom i mladima u svijetu. Ovogodišnji Dan sigurnijeg interneta obilježava se 6. veljače 2024. godine pod geslom „Gejmaj sigurno – zajedno za bolji internet“. U promicanju boljeg interneta naš je zadatak ohrabriti ljude da se uključe u iskorištavanje što više dobrih prilika koje se nude na internetu dok im u isto vrijeme dajemo sposobnosti, znanje i potporu koja im je potrebna za suočavanje s mogućim rizicima. Internet je moćan alat s ogromnim mogućnostima za učenje, poboljšanje vještina, stjecanje novih sposobnosti i znanja. Međutim, s mogućnostima dolaze i rizici. Digitalni svijet ne poznaje granice, a svi nam se trebaju pridružiti i raditi s drugima na način koji osigurava bolje digitalno iskustvo za sve nas, posebno za mlađe korisnike.

KAKO SE ZAŠTITI U SVIJETU INTERNETA?

- ▶ Reci nešto kad primijetiš neprimjereno ponašanje.
- ▶ Kaži ako ti nešto stvara neugodnost.
- ▶ Prijavi svako ružno ponašanje prema drugima na internetu.
- ▶ Pazi što dijeliš i s kim dijeliš.
- ▶ Shvati koje su posljedice dijeljenja informacija s drugim osobama.
- ▶ Vrlo osjetljive informacije zadrži za sebe.
- ▶ Upotrijebi moć interneta za širenje dobrih vibracija.
- ▶ Blokiraj zlonamjerno i neprimjereno ponašanje.
- ▶ Suprotstavi se nasilju i prijavi ga svaki put.
- ▶ Preuzmi odgovornost za zaštitu važnih informacija.
- ▶ Izradi jedinstvenu i lako pamtljivu lozinku.
- ▶ Osmisli sigurnu lozinku kombiniranjem znakova, brojeva i simbola.
- ▶ Nauči razlikovati istinite od lažnih informacija.
- ▶ Otkrij što je krađa identiteta i kako je prijaviti.
- ▶ Uoč znakove moguće prevare.

SKRIVENA PORUKA

Dječak se igrao dugo na snijegu i jako mu je hladno. Mama ima nešto što će ga obradovati. Što je to saznat ćete kada upišete slova u krugove prema boji.

VIC TJEDNA Popravak automobila

Vozili se mehaničar, električar i informatičar u automobilu. Nakon pola sata automobil se ugasi. Prvi se javi mehaničar: „Nešto s motorom nije u redu!“ Na to će električar: „Ma struja ne valja.“ Informatičar će na sve to: „A da mi iziđemo pa ponovno uđemo? Možda ipak radi.“

Njegovanje hrvatskih tradicija u keresturskom Hrvatskom dječjem vrtiću

Budući da se većina novih naraštaja hrvatske zajednice s jezikom svojih predaka prvi put susreće u dječjem vrtiću, djelovanje ustanova posebno je važno radi očuvanja i njegovanja hrvatskoga jezika. Jedna je od takvih predškolskih ustanova u Pomurju Hrvatski dječji vrtić u Keresturu, koji pod vodstvom Erike Németh pokušava mnogo učiniti u tom pogledu: radi se na tome da djeca koja pohađaju ustanovu dobiju temelje za daljnje učenje hrvatskoga jezika te da se upoznaju s hrvatskim tradicijama i običajima. Djelatnici i roditelji malih polaznika raduju se tomu što je i vodstvo naselja prepoznalo važnost ustanove i koncem prošle godine započelo radove na obnovi zgrade. U sklopu obnove razvijat će energetska učinkovitost te obnoviti i interijer zgrade.

Djelovanje hrvatskih narodnosnih odgojno-obrazovnih ustanova posebno je važno za očuvanje i njegovanje hrvatskoga jezika i kulture, posebno u doba kad se u obitelji sve manje govori hrvatski jezik. To potvrđuju i podatci iz posljednjeg popisa stanovništva. Budući da u pomurske dječje vrtiće stižu djeca s minimalnim ili nikakvim znanjem hrvatskoga jezika, odgojiteljice ih postupno trebaju uvesti u novi jezik. Za njih je hrvatski jezik zapravo in (strani) jezik i djelatnici ustanove tijekom poučavanja to svakako uzimaju u obzir. Zadatak hrvatskog dječjeg vrtića zapravo je stvoriti pozitivan odnos prema kulturi i jeziku, zatim djecu (u skladu s njihovom dobi) upoznati s pjesmicama, brojalicama, igrama, običajima i tradicijama hrvatske zajednice te ih naučiti osnove komunikacije na hrvatskom jeziku. Idealno je kad u hrvatskom dječjem vrtiću sve odgojiteljice govore hrvatski jezik, a upravo je tako u keresturskom dječjem vrtiću. Tri odgojiteljice koje ondje rade imaju završenu hrvatsku visoku školu za odgojiteljice. Kerestursku ustanovu trenutačno pohađa 31 dijete, a polaznici su podijel-

Kod hrvatske zavičajne kuće

Voditeljica ustanove Erika Németh poučava svadbene običaje

ljeni u dvije skupine i upravo zbog toga ima dovoljno vremena za provođenje raznih programa povezanih s hrvatskom kulturom, običajima i tradicijama.

„Za mene je vrlo važno to da djeca upoznaju hrvatsku bogatu tradiciju i običaje. Od početka do kraja godine obilježavamo svaki blagdan s posebnim naglaskom na hrvatske običaje. Dok učimo o bilo kojem blagdanu, učimo pjesmice i plesove našeg hrvat-

skog kraja, a posebno pazim na to da uče hrvatske riječi i rečenice povezane s određenim temama. Tako smo s djecom postavili na scenu hrvatske svadbene običaje, što smo predstavili na raznim seoskim priredbama s vrlo velikim uspjehom. Mnogo smo vježbali i ponavljali te su djeca naučila mnogo pomurskih pjesama, pozdravne pjesmice na hrvatskom jeziku, a i plesove kao i cijelu scenu. Stari roditelji koji još poznaju te običaje bili su iznenađeni kad su vidjeli da njihovi unučići i unučice izvode sve ono što su oni doživjeli u mladim godinama”, rekla je voditeljica ustanove Erika Németh.

Odgojiteljice mališane redovito odvođe u Hrvatsku zavičajnu i spomen-kuću, gdje se upoznaju sa starim namještajem, odjevnim predmetima, starim igračkama, a ponekad im netko od članova kulturnog društva predstavlja stare igre ili poljoprivredne radove – npr. kako se lušči kukuruz, kako su nekad izrađivali igračke i sl. Djelovanje dječjeg vrtića materijalno pomaže i mjesna hrvatska samouprava: prošle godine potpomogla je kupnjom hrvatske narodne nošnje, a ako im trebaju neka pomagala za odgoj, samouprava je uvijek velikodušna. Svi djelatnici dječjeg vrtića mnogo rade na tome da djeca u raznim aktivnostima osjećaju da žive u dvojezičnoj sredini u kojoj se čuje i hrvatska i mađarska riječ, u sredini u kojoj se pjevaju i hrvatske i mađarske pjesme, a svojim nastupima na svim priredbama pokušavaju taj duh prenijeti na cijelo stanovništvo. Nakon obnove zgrade uvjeti za dvojezični odgoj bit će još bolji.

Beta

NARODNOSNI DAN

U organizaciji Instituta za razvoj ljudskih resursa i kulturološke znanosti te Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu 5. prosinca održan je Narodnosni dan 2023. godine u organizaciji studenata druge godine struke Organizacija zajednice.

Svake godine, već unazad nekoliko godina, studenti pod mentorstvom profesorice Tünde Minorics priređuju Narodnosni dan na kojem se narodnosne zajednice predstavljaju Mađarskoj. Ove je godine poseban gost bila Kina. Kultura, izložbe, razgovori, gastronomija čekali su cijeli dan brojne zainteresirane studente u kampusu Rókus. Studentice Csenge Horváth i Sarlota Tar brinule su se oko programa koji je predstavljao hrvatsku zajednicu. Cijeli program Narodnosnog dana spoj je dvaju kolegija: Narodnosti u mađarskom društvu danas i Organizacija priredaba.

Hrvatsku manjinu predstavljale su Hrvatice iz Harkanja pričom, pjesmom i recitacijom – Đurđa Geošić Radosnai, Irena Kovačević Csizik i Radmila Radosnai. Napomenimo kako je baka Csenge Horváth

Irena Kovačević Csizik, Radmila Radosnai i Đurđa Geošić Radosnai

Profesorica Tünde Minorics sa svojim studentima

Erzsébet Horváth Török upoznala Csenge s hrvatskom kulturom.

Film, izložbe, razgovori, gastronomija, narodna nošnja, glazba, plesačnica... Sve je to odlikovalo događanje koje je trajalo

Tragovi vremena

Izložak

od jutarnjih do kasnih večernjih sati. Sve su narodnosti na različite načine predstavile dio svoje kulture i običaja. Mjesne zajednice predstavile su svoje vrijednosti, svaka na svoj poseban način.

Csenge Horváth s bakom Eržikom

Studenti su sa zanimanjem pratili i prate te žele upoznati druge i drugačije te je i moto cijele priredbe bio „Lice je naš identitet“ / „Tu sam“.

Kako je naglasila profesorica Tünde Minorics, na smjeru Kulturno posredovanje u središtu su svi aspekti kulture te imaju kolegij Narodnosti u mađarskom društvu danas. U sklopu tog kolegija studenti upoznaju položaj i strukturu djelovanja narodnosnih zajednica u Mađarskoj. To je tim više važno jer s diplomom u ruci, ma kamo otišli, naići će na terenu i u svojem poslu na brojne pripadnike narodnosti – bilo da rade posao organizatora kulturne zajednice, organizatora zajednice mladih ili na polju razvoja ljudskih resursa. Studenti uz teorijski rad ovakvim danom imaju priliku sami organizirati i prezentirati naučeno. S velikim oduševljenjem tako priređuju Narodnosni dan.

Branka Pavić Blažetin

U SPOMEN

Matija Šokčević

(5. srpnja 1927. – 22. siječnja 2024.)

Matija Šokčević, novinar, rođen je 5. srpnja 1927. godine u Baji u staroj bajskoj bunjevačkohrvatskoj obitelji čije ime kronika bajskog franjevačkog samostana (*historia domus*) spominje već prije više od tri stotine godina, 1701. godine. Osnovnu i srednju školu pohađao je u svojem rodnom gradu. Maturirao je 1946. godine u mjesnoj katoličkoj klasičnoj gimnaziji koju su tad još vodili redovnici cisterciti. Na Sveučilištu Loránd Eötvösa studirao je povijest i novinarstvo. Koncem 1952. godine zaposlio se u uredništvu „Naših novina“, tjednika Demokratskog saveza Južnih Slavena u Mađarskoj, ali ubrzo je premješten na Mađarski radio, na Glavni odjel za strane jezike, gdje je na jugoslavenskoj sekciji radio do kolovoza 1955. godine, kad je jugoslavenska sekcija bila ukinuta. Tad se vratio u uredništvo „Naših novina“. Nakon revolucije 1956. godine, kad jedno vrijeme novine nisu izlazile, primio se posla u upravi Demokratskog saveza Južnih Slavena u Mađarskoj radeći na pripremanju Savezova tjednika, koji je ponovno počeo izlaziti u listopadu 1957. godine pod naslovom „Narodne novine“. U uredništvu je obavljao razne zadaće, a od 1976. do svojeg umirovljenja 1988. godine bio je zamjenik glavnog urednika. Nakon promjene režima, kad je Mađarski radio počeo emitirati programe namijenjene slušateljstvu u susjednim zemljama, uključio se u rad uredništva emisija na hrvatskom jeziku kao stalni vanjski suradnik. Ondje je radio do travnja 2002. godine. Te je godine Mađarski radio prestao emitirati programe za slušatelje u susjednim zemljama.

Matijin stariji sin Ladislav umirovljeni je vjeroučitelj koji ima troje djece – sina i dvije kćeri. Mlađi je sin Dinko povjesničar, istraživač hrvatsko-mađarske zajedničke prošlosti. Kći Anamarija dugogodišnja je suradnica Croatice.

Matija Šokčević umro je 22. siječnja 2024. u 97. godini života.

Uredništvo

Zimska škola hrvatskog folklora 2024.

U Koprivnici je od 3. do 12. siječnja 2024. održana jubilara 30. Zimska škola hrvatskog folklora u organizaciji Hrvatske matice iseljenika.

Zimska škola hrvatskog folklora 2024. predstavlja ples, nošnje, glazbala (tradicijska i tambure) i pjesmu hrvatskoga panonskog područja: plesovi Turopolja, Hrvata u Vojvodini, Hrvata u Mađarskoj, Bosanske Posavine, zapadne Slavonije, Posavine, Bilogore, sjeverne i južne Moslavine, Baranje, Valpovštine, Đakovštine, zapadnog Srijema, brodske Posavine, novogradiškog kraja i Požeške kotline, županijskog i vinkovačkog kraja, slatinskog, donjomiholjačkog, orahovičkog i našičkog kraja.

Dio sudionika škole

Za program ovogodišnje škole odgovarali su: programski stručni voditelj Andrija Ivančan, Odjel tambura vodio je Tibor Bün, a Odjel tradicijskih glazbala vodio je glazbeni pedagog Vjekoslav Martinić. Gostujući predavač ZŠHF-a bio je glazbeni skladatelj maestro Siniša Leopold. Uz njih su predavali vrsni stručnjaci folkloristi i etnokoreolozi kao i renomirani istraživači hrvatskoga folklora: Goran Knežević, Slavica Moslavac, Ivan i Ana Zlatunić, Vedran Vidović, Katica Tomac, Márk Jeránt, Katarina Horvatović i Kristina Benko Markovica, sve uz suradnju glazbenih korepetitora Lane Moslavac i Antuna Kotteka te asistentata Filipa Martinića, Martina Durbeka i Adriana Josića. U ime HMI-ja Školu je vodila Lucija Starčević.

Više od sto seminaraca iz Hrvatske i svijeta deset je dana učilo pjesme, plesove i običaje panonske zone, a završni koncert prilika je da široj publici pokažu što su naučili i da glazbeno-scenskim izričajem prenesu svoje emocije i ljubav prema hrvatskoj tradicijskoj kulturi, koja ih je zapravo sve i okupila na Školi. Školu je 1964. utemeljio hrvatski etnolog i folklorist dr. sc. Ivan Ivančan, tako da 2024. slavi 60. obljetnicu postojanja. U prepunoj dvorani Domoljub 12. siječnja održan je završni koncert Zimske škole hrvatskog folklora kojim su polaznici predstavili sve što su naučili na ovogodišnjem programu.

HG

DUŠNOK – Od 2. do 10. veljače 2024. godine u Dušniku će se održati tradicionalno Racko prelo. U okviru priredbe Hrvatska samouprava Dušnoka 9. veljače priredit će Racki dan u mjesnom domu kulture. Prijepodne, od 9 sati, organizira se narodna igraonica za djecu, a između 13 i 15 sati predstavlja se i poučava pripremanje domaće gibanice. Slijedi prigodni kulturni program u 18 sati u kojem će sudjelovati Mali i Srednji „Biseri“, Pjevački zbor iz Harte, Eszter Holdas (koja će pjevati), Tamburaški orkestar „Danubia“ i KUD „Biser“. U 19:30 počinje zabava uz domaći orkestar „Zabavna industrija“.